

Nytt om navn

ANNE LUISE KIRKENGEN

JOHN NESSA

NINA HUSOM

Tidsskriftet

NINA HUSOM

Tidsskriftet

Erling Kayser

Erling Kayser er død. Han ble født 15. juli 1926 og døde 18. januar 2001. En kollega, en venn, en inspirator og et forbilde er gått ut av våre liv. I det siste brevet til en av oss siterte han, på tysk, fra Dostojevskis *Brødrene Karamasov*: «Es gibt Augenblicke, in denen die Zeit plötzlich stehen bleibt, um der Ewigkeit Platz zu geben.»

Bøker, litteratur fra ulike land og ulike tider, prosa og dikt – de var en utømmelig kilde og en uendelig glede. Erling leste nært og dypt, undret seg, diskuterte, drøftet, delte og skrev. Slik kjenner vi ham. Derfor ble han betydningsfull for oss.

For den ene av oss var han en brobygger mellom to land og språk. Hans dybdekunnskap i og kjærlighet til tysk litteratur var eksepsjonell for en mann av hans generasjon med mange smerter og savn forvoldt av tysktalende mennesker. Men Rilke og Goethe, Else Lasker-Schüler og Georg Trakl, Nelly

Sachs, Rose Ausländer og Paul Celan var blant hans foretrukne diktere. Å sitere dikt fra skoletidens hukommelse for en lyttende Erling var pur glede for en utlending med hodet full av nettopp Rilke og Trakl og Celan.

For den andre av oss var han en brobygger mellom kultur og kirke. Han hadde ordet i sin makt og skrev en periode essays og kronikker både i *Bergens Tidende*, *Kirke og Kultur* og *Stavanger Aftenblad*. Med bakgrunn i kirkelig utlandsarbeid virket han også på dette feltet som en spennende nytenker med utradisjonelle vinklinger. For en ung gymnasiast som ikke visste hvem Erling Kayser var, var det en stor glede over 20 år senere å treffe denne mannen og oppdage at vi etter hvert var blitt kolleger opptatt av de samme ideene.

Erling Kayser inspirerte oss til vanskelige tanker. Hans brev kunne begynne slik: «Jeg satser noen kopper kaffe og en del glass vin på Platon. For, med Milan Kundera, sier jeg at det finnes noe som Platons uendelige grundighet, noe man aldri blir ferdig med.»

Erling trakk like gjerne veksler på Vestens filosofer, på Koranen og islamsk poesi, som på indiske myter og kritiske religionshistoriske fagtekster. I alt han leste og spurte, og i alt han drøftet med sine venner i dialoger, brev eller offentlige tekster – var mennesket det sentrale. Menneskers kår og menneskers liv og menneskelig væren-i-verden var Erlings hovedanliggende. Han ville begripe, lære, forstå. Han leste den store litteraturen for å skjønne de nære ting. Derfor var han en god kollega, derfor var han en viktig venn, og derfor var han en uendelig god samtalepartner, i time etter time, lyttende, undrende, krevende, kritisk, støttende, kunnskapsrik og lattermild. For hans ører fantes det ikke forbudte spørsmål.

Erling Kayser var fordomsfri og nysgjerrig. Han hadde lært å bruke akupunktur nåler under sitt mangeårige arbeid i Asia. Hans pasienter ble kjent med nålene lenge før alle andre mennesker i Norge. De undret seg ikke. Akupunktursettet var like mye hjemme på Erlings arbeidsbord som Koranen på hans fagbokhylle. Han praktiserte tai chi og meditasjon før noe helsestudio hadde slikt på kursplanen for de avanserte som søkte fordypnings- og hvileteknikker. Men han fremhevet seg aldri som avantgarde. Han bare var det.

Erling Kayser var vårt forbilde. Han representerte en humanistisk medisin. Han var ikke en naturviter i utøvelsen av sitt fag og en humanist i privatlivet. Kunst og filosofi var den overordnede rammen for hans menneskesyn og vel forenlig med biologisk kunnskap om kroppen.

Vi fikk lov å møte Erling Kayser og lære av ham. Heldigvis rakk vi begge å si til ham hva han hadde betydd for oss i avgjørende faser av våre liv – før han gikk ut av dem. Og vi vet at han visste seg hjemme i en større sammenheng.

Årets Hjerterpris

Professor Per Lund-Johansen ved Haukeland Sykehus i Bergen fikk årets Hjerterpris på 100 000 kroner. Prisen ble delt ut av prinsesse Märtha Louise i forbindelse med åpningen av Nasjonalforeningen for folkehelsens 43. hjerateaksjon i februar.

Lund-Johansen fikk prisen for sitt arbeid for å forstå hvorfor høyt blodtrykk oppstår. Gjennom en langtidsstudie over 30 år har han vist hvordan hjertet og blodåresystem endrer seg når høyt blodtrykk utvikles. Han har også frembrakt viktige resultater om hvordan hjertet fungerer under belastning.

Kjell Bjartveit i bedømmelseskomiteen fremhevet betydningen av Lund-Johansens arbeid: – Han har gitt helt grunnleggende bidrag ved å vise at høyt blodtrykk skyldes økt åremotstand. Han har vist at høyt blodtrykk svekker hjertets pumpefunksjon under muskelarbeid. Medikamentell behandling av høyt blodtrykk bygger i dag på denne kunnskapen, prinsippet om å redusere åremotstanden og avlaste hjertets arbeid, sa Bjartveit.

Publisert: 10. mars 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. februar 2026.